

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาของการศึกษา

การที่มนุษย์ได้ก้าวเข้าสู่ อยู่อาศัย ในสถานที่ที่มีโลกแวดล้อมให้มนุษย์ได้มีโอกาสสร้างความสัมพันธ์ที่มีความหมายให้เกิดขึ้นระหว่างตัวเขาเองกับโลกแวดล้อมนั้น ด้วยเริ่มต้นจากการตั้งถิ่นฐาน (settlement) ที่เป็นดังการหว่าน “เมล็ดแห่งชีวิต” ของเขาลงบนผืนแผ่นดินให้เกิดเป็นที่ที่เขาจะหยั่งรากแห่งชีวิตของเขาในสถานที่แห่งนี้ ให้สถานที่แห่งนี้เป็นสถานที่ที่จะรองรับการเติบโตของชีวิตให้ปรากฏภาพของการอยู่อาศัย (dwelling) อย่างลึกซึ้ง มนุษย์จะค้นพบตัวตนของเขาจากโลกแวดล้อมที่เขาอยู่อาศัยและเติบโตขึ้น การอาศัยอยู่ อาจกล่าวเป็นนัย ๆ ได้ว่าหมายถึงการที่มนุษย์สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่มีความหมายให้เกิดขึ้นระหว่างตัวเขาเองกับโลกแวดล้อม โดยเอกลักษณ์ส่วนบุคคลของเขา จะถูกวิเคราะห์ที่อยู่ในรูปของ ความ เป็นเจ้าของ ในสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง¹

จากความหมายของการอยู่อาศัย นอกจากเอกลักษณ์ของตัวตนของผู้อยู่อาศัยแล้ว การดำรงอยู่ของสังคมใดสังคมหนึ่ง หรือย่านใดย่านหนึ่ง ไม่ว่าจะมีความหมายที่ตั้งอยู่แห่งใดก็ตาม การมีลักษณะหรือเอกลักษณ์ (identity) ของตนเองของสังคมหรือย่านนั้น ถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้สังคมของย่านหรือชุมชนนั้น ๆ ดำรง และแข็งแรงอยู่ได้ การดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของถิ่น (identity of place) นั้น เกิดจากการให้ความหมายต่อ ย่านจากผู้คนที่ใช้ชีวิตสัมพันธ์อยู่กับย่านอย่างแนบแน่นและลึกซึ้ง ร่วมกับประวัติศาสตร์ในพื้นที่ที่ยังคงมีการดำรงชีวิตของผู้คนและสะสม สืบต่อเรื่องราวกิจกรรมชีวิตให้สานความหมายลงในย่าน จากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่งรุ่นแล้วรุ่นเล่า เกิดเป็น ความหมายของถิ่น (meaning of place) ที่ฉายภาพปรากฏให้เห็นจากความสัมพันธ์ที่จากการอยู่อาศัยที่ผู้คนในย่านสร้างขึ้นกับโลกแวดล้อมในย่านของเขา

ในสังคมซึ่งสะท้อนภาพปรากฏของย่านที่มีความสัมพันธ์แนบแน่นลึกซึ้งระหว่างกายภาพของย่าน กับผู้คนที่อาศัยอยู่ในย่านนั้น เกิดเป็นความหมายของ “ย่านแห่งชีวิต” ที่จะเกิดขึ้นในสังคมที่มีความหลากหลาย เข้มข้น แนบแน่น ผ่านกาลและเทศะอันมีประวัติเป็น+มาอย่างยาวนาน ภาพของย่านแห่งชีวิต จะสะท้อนเอกลักษณ์ที่ปรากฏในมาตุลักษณะหรือลักษณะของสังคมแบบแม่ โดยการดำรงอยู่ในสังคมแบบแม่ สมาชิกของสังคมจะดำรงอยู่ อาศัยอยู่อย่างแนบแน่น สานชีวิตของตนเป็นหนึ่งเดียวกับย่าน เป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ย่านที่สะสม สั่งสม สืบสานเรื่องราวของสรรพชีวิต สรรพสิ่ง และสรรพวัตถุแห่งวัฒนธรรม หลากหลายไม่รู้จบ เป็นภาพโครงข่ายโยงใยของชีวิตที่สานสัมพันธ์กันขึ้นอย่างแข็งแรงให้ย่านแห่งชีวิตนั้น ยังคงรักษาเอกลักษณ์และความหมายของถิ่นให้ยังคงปรากฏจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

¹ ทิพย์สุดา ปทุมานนท์, ปรากฏการณ์ศาสตร์ในสถาปัตยกรรม (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า ๒๖.

การวิจัยนี้ เป็นการศึกษาย่านแห่งชีวิตที่แฝงภาพความสัมพันธ์ระหว่างโลกแวดล้อมของย่านกับผู้คน ที่อาศัยอยู่ เป็นย่านแห่งชีวิตที่สะท้อนภาพความหมายของสังคมแบบแม่ที่มีความหลากหลาย เข้มข้น ด้วย เรื่องราวประวัติศาสตร์ที่สั่งสมมายาวนานจากบรรพบุรุษที่ได้ตั้งถิ่นฐานและอยู่อาศัยมารุ่นแล้วรุ่นเล่า เรื่องราวของชีวิตเกิดขึ้นมากมาย ฉายแสงเรื่องราวผ่านภาพผู้คนที่ปฏิบัติสันทนาการอันใกล้ชิดสนิทสนม ภาพผู้คน เคลื่อนไหวทักทาย คึกคัก เส้นทางที่ติดตามเป็นเงาตามหลังผู้คนที่สร้างย่านให้มีชีวิต สานกันขึ้นซับซ้อน แต่ มีความคล่องตัวไม่ติดขัด² เกิดเป็นภาพของย่านที่มีการสานกันของเส้นทางให้เกิดทางมีความหมายเป็น “ทาง แห่งชีวิต” เป็นกายภาพของถิ่นของย่านแห่งชีวิต สานชีวิตผู้คนให้เกิดเป็นโยงใยของชีวิต ที่เกิดเป็น ความสัมพันธ์แนบแน่นระหว่างผู้คน สร้างสังคมที่ตอบสนองต่อการมีรากฐานอันมั่นคงแห่งชีวิต³ รวมถึงเป็น สังคมที่จะเอื้อต่อการสมความปรารถนาของมนุษย์

การวิจัยนี้ จึงเป็นการศึกษาเอกลักษณ์และความหมายในเรื่องถิ่น ที่ปรากฏอยู่ในย่านแห่งชีวิตที่มี รูปแบบของสังคมแบบมาตุลัทธิที่สะสม สั่งสมเรื่องราวของการตั้งถิ่นฐานและการอยู่อาศัยของผู้คนผ่าน ประวัติศาสตร์อันยาวนานของย่าน โดยผู้วิจัยได้อาศัยประสบการณ์ภาคสนามจากการศึกษา เข้าใจและ วิเคราะห์ปรากฏการณ์ ผ่านกรอมมุมมอง แนวคิดทางปรัชญาปรากฏการณ์ศาสตร์ (Phenomenology) และ ทฤษฎีจิตวิทยาสถาปัตยกรรม (Architectural Psychology) ผ่านย่านชุมชนคลองไผ่-สะพานหัน ซึ่งเป็นย่านแห่งชีวิตที่เป็นกรณีศึกษาในการวิจัยครั้งนี้

ย่านชุมชนคลองไผ่-สะพานหัน เป็นย่านย่อยในย่านใหญ่คือ ย่านเยาวราชสำเพ็ง ย่าน เยาวราชสำเพ็งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ยาวนานมาตั้งแต่รัชกาลที่ 1 เนื่องจากเป็นย่านที่เป็นภูมิ สถานของพ่อค้าชาวจีนสำเพงในการเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัยและค้าขายในเมืองไทย เป็นศูนย์กลางของ กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญและเป็นเอกลักษณ์นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นย่านที่เป็นจุดกำเนิดของ ย่านอยู่อาศัยและย่านพาณิชย์กรรมของคนจีนสำคัญๆ อีกหลายย่านในบริเวณนั้น ซึ่งล้วนเกิดจากการ ขยายตัวของชุมชนจีนสำเพ็ง ที่มีการพัฒนาการมาตลอดสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ได้แก่ ย่านเยาวราช ย่านทรง วาด ย่านเชียงใหม่ คลองถมหรือสี่แยกวัดศิว กิ่งนครเกษม⁴ นอกเหนือจากความสำคัญของการเป็นถิ่นฐาน การค้าขายของชาวจีนแล้ว ย่านเยาวราชสำเพ็งยังสะท้อนจากภาพการอาศัยอยู่ของผู้คนอย่างแนบแน่น และ สานเรื่องราวของชีวิต เชื้อชาติ วัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายจีน ลงบนผืนแผ่นดินที่บรรพบุรุษได้ตั้งรากฐาน ไว้ ถือเป็นเอกลักษณ์ของย่านให้ผู้คนได้รับรู้

² ทิพย์สุตา ปทุมานนท์, จิตวิทยาสถาปัตยกรรม มนุษย์ปฏิสังขาร (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547), หน้า ๑๓๕.

³ มนุษย์มีความปรารถนาที่จะสามารถรักษารากฐานอันมั่นคงแห่งชีวิตสามข้อ คือ ๑. การมีสุขภาวะจิต (sanity) ๒. การมีความสุขในชีวิต (happiness) ๓. การมีความสงบในชีวิต (serenity). ดูใน “สถาปัตยกรรม ปฏิสังขาร แห่งชีวิต” ทิพย์สุตา ปทุมานนท์, จิตวิทยาสถาปัตยกรรม มนุษย์ปฏิสังขาร (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547), หน้า ๑๔๔-๑๔๕.

⁴ ว่างน้อย ศักดิ์ศรี, ม.ร.ว. และคณะ, องค์ประกอบทางกายภาพกรุงรัตนโกสินทร์ (กรุงเทพมหานคร: โรง พิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534), หน้า 356.

ความปรากฏของย่านแห่งชีวิตของย่านเยาวราชสำเพ็ง มีความพิเศษ-วิเศษ แห่งรูป รส กลิ่น เสียง สัมผัสอันตระการไปด้วยความหลากหลาย เจริญตา จำเริญใจ สัมผัสของย่านมีเสน่ห์ กลิ่นของ ย่านมีความพิเศษ⁵

จากย่านเยาวราชสำเพ็ง ย่านใหญ่ที่มีความแข็งแรงทั้งจากการเป็นถิ่นฐานย่านอาศัยและย่านทำมาหากินของคนไทยเชื้อสายจีนแล้ว ย่านเยาวราชสำเพ็งยังประกอบด้วยย่านแห่งชีวิตย่อยๆ มากมาย สร้างโครงข่ายโยงใยประกอบขึ้นเป็นย่านใหญ่ โดยย่านชุมชนคลองโอ่งอ่าง-สะพานหันถือเป็นย่านย่อยแห่งหนึ่งที่ตั้งอยู่บริเวณตรอกหัวเม็ด สะพานหัน และคลองโอ่งอ่าง มีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์กรุงรัตนโกสินทร์ในแง่ยุทธศาสตร์ โดยแต่เดิมสะพานหันนั้นเป็นประตูเมืองเก่า คือ ประตูสะพานหัน ประตูนี้กล่าวกันว่าเป็นประตูที่มีคนเข้า-ออกมากที่สุด สาเหตุน่าจะเป็นเพราะอยู่ตรงกันกับทางเข้าสู่ "สำเพ็ง"⁶ นอกจากนี้โดยสภาพทางภูมิศาสตร์ของย่านที่มีอาณาเขตติดกับส่วนหนึ่งของคลองโอ่งอ่าง โดยในสมัยต้นรัตนโกสินทร์นั้น การคมนาคมมีอยู่ทางเดียวคือใช้แม่น้ำลำคลองเป็นทางสัญจร ผู้คนจึงชอบปลูกบ้านตามริมแม่น้ำลำคลอง เพื่อประโยชน์ในการอยู่อาศัย⁷ รวมถึงการขยายตัวของครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีนด้วย ทำให้การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนประกอบกันขึ้นอย่างหนาแน่น ทางเดิน ตรอก ซอยต่างๆ เกิดขึ้นเฉพาะเพื่อคนเดินเท้า ทาบเร่ขายของและรถเข็นเท่านั้น ทางหลายเส้นทางสานกันขึ้นเป็นลักษณะกายภาพสำคัญของย่านชุมชนนี้ และยังคงปรากฏเส้นทางให้เห็นอยู่จนถึงปัจจุบัน

ลักษณะของอาคารบ้านเรือนที่สร้างขึ้นจากการอยู่อาศัยอย่างหนาแน่น บ้านที่มีพื้นที่อยู่อาศัยขนาดเล็กที่เป็นดังสถานที่รองรับชีวิตของครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีนที่ตั้งถิ่นฐานสร้างครอบครัวของตนมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ และยังคงสืบทอดถิ่นที่อยู่อาศัยนี้มาจนถึงลูกหลานรุ่นปัจจุบัน ภาพปรากฏของการอาศัยอยู่ในย่านชุมชนคลองโอ่งอ่าง-สะพานหันนี้จึงเห็นชัดมากกว่าย่านย่อยย่านอื่นๆ ในย่านเยาวราชสำเพ็ง ที่โดยส่วนใหญ่แล้วมักจะถูกหลงเหลือเพียงภาพย่านแห่งชีวิตที่ปรากฏให้เห็นในภาพของการทำมาค้าขาย ในขณะที่ย่านชุมชนคลองโอ่งอ่าง-สะพานหันนั้นยังคงปรากฏภาพของทั้งการอาศัยอยู่และการทำมาค้าขายอย่างแนบแน่นกับย่าน ภาพของกิจกรรมชีวิตของผู้คนในชุมชนสานกันเป็นหนึ่งเดียวกับกายภาพของย่าน ครอบครัวหลายครอบครัวดำรงอยู่และสืบสานเรื่องราวของครอบครัวจากบรรพบุรุษจนถึงคนรุ่นลูกหลานในปัจจุบัน

การศึกษาเพื่อเข้าใจในเอกลักษณ์และความหมายเรื่องถิ่นในย่านชุมชนคลองโอ่งอ่าง-สะพานหันนี้ จึงเกิดขึ้นในแนวทางของการศึกษาความสัมพันธ์ในความหมายอันลึกซึ้งระหว่างผู้คนและลักษณะทางกายภาพที่เป็นโลกแวดล้อมของเขา เป็นตัวอย่างของการศึกษาย่านแห่งชีวิตที่ปรากฏภาพของการอาศัยอยู่ของสังคมแบบมั่วที่ยังคงสืบสานโยงใยแห่งชีวิตของผู้คนลงในย่านในยุคปัจจุบัน เพื่อนำเสนอความหมายของ "ถิ่นแห่งชีวิต" ก่อนที่สังคมสมัยใหม่จะเข้ามามีผลกระทบและสร้างความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้น และเพื่อเป็นแนวทางให้แก่ย่านชุมชนที่มีบริบทที่เปลี่ยนแปลง เพื่อสร้างสังคมและย่านชุมชนที่เปี่ยมภาพการอาศัยอยู่ที่งดงามไปด้วยความผูกพันระหว่างผู้คนกับโลกแวดล้อมของเขา เกิดเป็นความหมายของ "ย่านแห่งชีวิต" และ "ถิ่นแห่งชีวิต" ในย่านใหม่ถิ่นใหม่ในวันข้างหน้า

⁵ ทิพย์สุตา ปทุมานนท์, จิตวิทยาสถาปัตยกรรม มนุษย์ปฏิสัมพันธ์, หน้า ๑๓๕.

⁶ หน่งน้อย ศักดิ์ศรี, ม.ร.ว. และคณะ, องค์ประกอบทางกายภาพกรุงรัตนโกสินทร์ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534), หน้า 133.

⁷ ผู้สดี ทิพทัส, บ้านในกรุงรัตนโกสินทร์ ๒ รัชกาลที่ ๔-๕ (พ.ศ. ๒๓๕๔-๒๕๕๓) (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545), หน้า 8.

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาเรื่องราวชีวิตของตัวอย่างครอบครัว ตั้งแต่การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน สร้างครอบครัว ขยายและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในย่าน
2. เพื่อวิเคราะห์ถึงลักษณะทางกายภาพที่สะท้อนความหมายที่ปรากฏขึ้นจากการอยู่อาศัยและการ สานเรื่องราวชีวิตของครอบครัวตัวอย่างลงในย่าน
3. เพื่อศึกษาถึงเอกลักษณ์และความหมายในเรื่อง "ถิ่น" จากมาตุภูมิลักษณะ ซึ่งก่อให้เกิดพื้นที่ที่มีความหมายเป็นสถานที่รองรับชีวิตของย่าน
4. เพื่อสรุปเป็นความหมายที่จะมีต่อย่านชุมชน เพื่อสร้าง "ถิ่นแห่งชีวิต" พร้อมกับเสนอแนะ แนวทางสร้างสรรค์ต่อย่านชุมชนและสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกับประวัติศาสตร์ของย่าน ฐานวัฒนธรรม และตอบสนองต่อการใช้สอยพื้นที่อย่างคุ้มค่า

1.3 ระเบียบวิธีวิจัย

1. ศึกษาประวัติศาสตร์ของย่านใหญ่คือ ย่านเขาวราชลำเพ็ง สู่นานกรณีศึกษาคือ ย่านชุมชนคลอง โอง่าง-สะพานหัน จากข้อมูลทางเอกสารและประวัติศาสตร์จากการบอกเล่า (oral history)
2. ศึกษาการเรื่องราวการอาศัยอยู่ของชีวิตครอบครัวกรณีศึกษา ตั้งแต่การตั้งถิ่นฐานและการ อาศัยอยู่ในย่าน การประกอบอาชีพ และความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวต้นเรื่องและครอบครัวสานเรื่อง จาก การสัมภาษณ์ และการสังเกตปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น รวมทั้งการสำรวจลักษณะทางกายภาพของบ้าน รูปภาพ การจذبบันทึก ภาพสเก็ตซ์ เพื่อวิเคราะห์ความหมายที่ปรากฏจากการสัมภาษณ์สมาชิกของครอบครัว กรณีศึกษา ผ่านกรอบความคิดของปรัชญาปรากฏการณ์ศาสตร์ในเรื่องการอาศัยอยู่และความหมายเรื่องถิ่น และทฤษฎีจิตวิทยาสถาปัตยกรรมในเรื่องความปรารถนาของมนุษย์
3. ศึกษาความหมายของทางแห่งชีวิตจากความสัมพันธ์ของครอบครัวและชุมชน ที่ปรากฏภาพใน ตระกูลกรณีศึกษา ทั้งจากช่วงเวลาของชีวิตประจำวันและเทศกาลของย่านชุมชน จากการสัมภาษณ์ รูปภาพ การจذبบันทึก และภาพสเก็ตซ์ ผ่านกรอบมุมมองและการวิเคราะห์องค์ประกอบทางกายภาพของย่าน ความหมายเรื่องถิ่นและทฤษฎีจิตวิทยาสถาปัตยกรรมในเรื่องระบบปฏิสัมพันธ์เบื้องต้นของมนุษย์
4. วิเคราะห์เอกลักษณ์และความหมายของถิ่นแห่งชีวิต ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลและประเด็นสำคัญ ที่เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์ (theme analysis) ผ่านกรอบมุมมองของปรากฏการณ์ศาสตร์เรื่องความหมาย ของถิ่น และทฤษฎีจิตวิทยาสถาปัตยกรรมในเรื่องสังคมมาตุภูมิ
5. สรุปสู่ความหมายของถิ่นสู่การสร้างถิ่นแห่งชีวิตแห่งใหม่ จากทฤษฎีจิตวิทยาสถาปัตยกรรมใน เรื่องความปรารถนาของมนุษย์ เพื่อเสนอแนะสู่การสร้างความหมายแก่ย่านชุมชนแห่งอื่นต่อไป

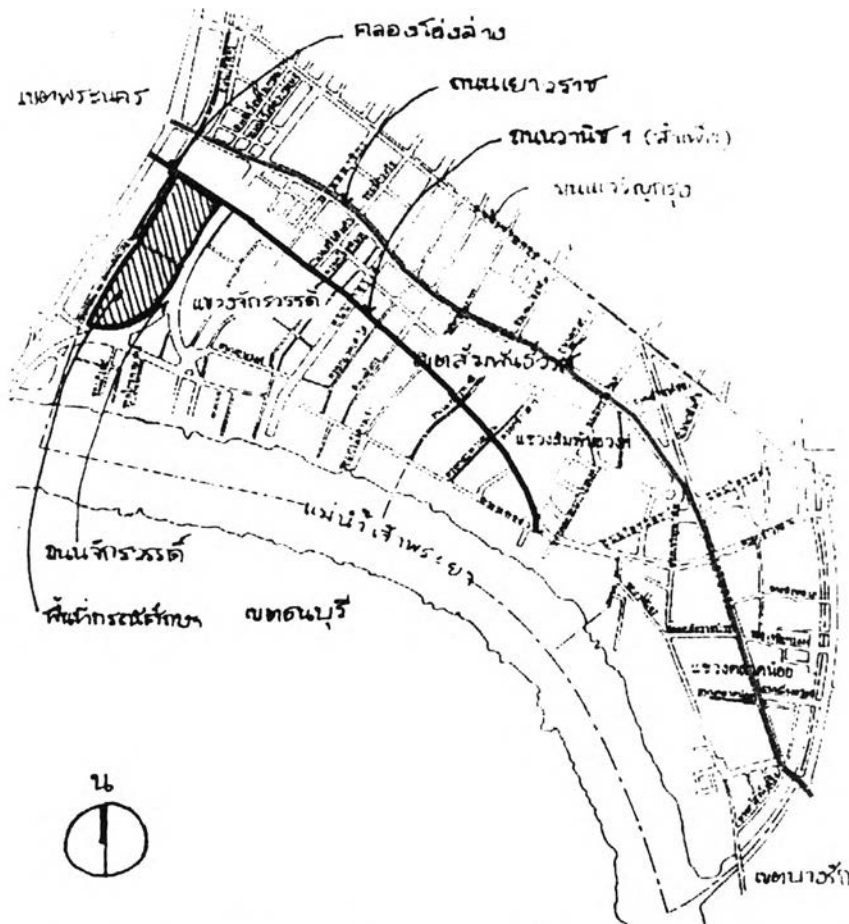
1.4 ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตของพื้นที่ศึกษา ย่านชุมชนคลองโอ่งอ่าง-สะพานหัน ในย่านเยาวราช-สำเพ็ง เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร

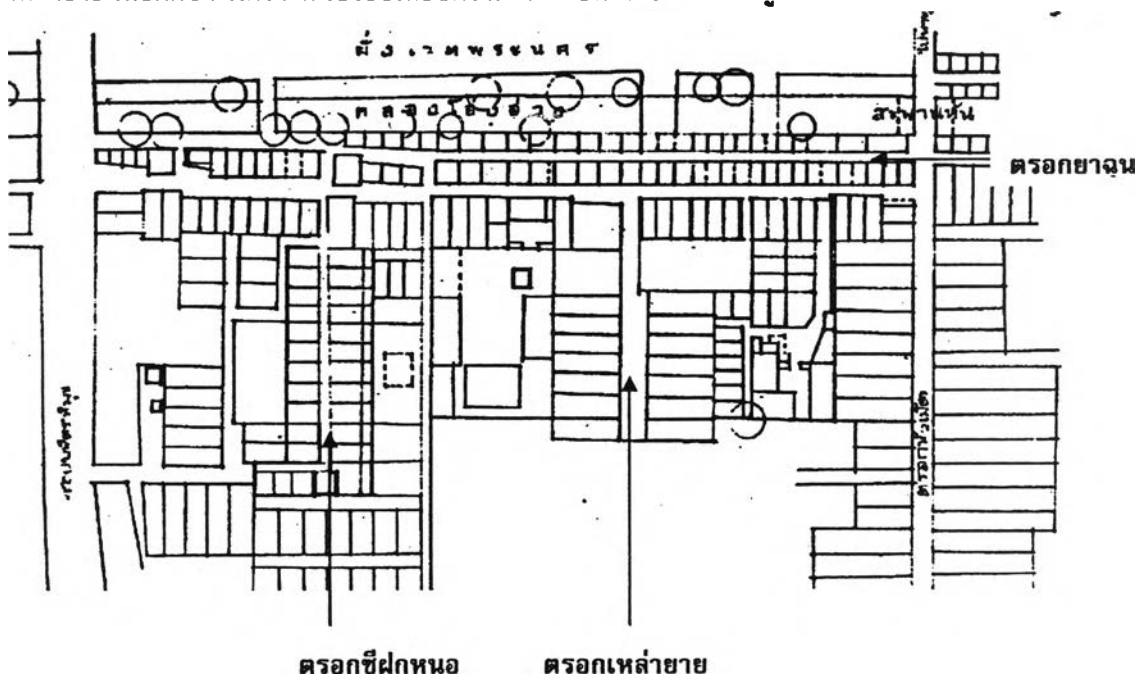
แผนที่ 1-1 แผนที่แสดงตำแหน่งพื้นที่ย่านชุมชนคลองโอ่งอ่าง-สะพานหันในเขตสัมพันธวงศ์ในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ ที่มา: ผังเมือง, สำนัก, โครงการวางผังเฉพาะแห่งในพื้นที่ประวัติศาสตร์ พื้นที่ย่านชุมชนเขตสัมพันธวงศ์. (กรุงเทพมหานคร: สำนักผังเมือง และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2543), หน้า 6.

พื้นที่ย่านชุมชนคลองโอ่งอ่าง-สะพานหัน

แผนที่ 1-2 แผนที่แสดงย่านชุมชนคลองโอ่งอ่าง-สะพานหันในเขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร ที่มา: กิตติ บรรจงรัตนงาม. การศึกษาการย้ายที่อยู่อาศัยในเขตสัมพันธวงศ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ภาควิชาเคหการ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534), หน้า 8.

2. ครอบครักรณศึกษา ครอบที่มีอาคารบ้านเรือนสร้างขึ้นชนาบสองข้างทางและมีด้านหน้าของอาคารติดกับตรอก และมีความสัมพันธ์ของทางเชื่อมโยงกัน ได้แก่ ตรอกยาจุน ตรอกซีฝกหนอ และตรอกเหล่ายาย เพื่อศึกษา วิเคราะห์ เปรียบเทียบความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างผู้คนและกายภาพของตรอก

แผนที่ 1-3 แผนที่แสดงตรอกยาจุน ตรอกซีฝกหนอ และตรอกเหล่ายาย
ที่มา: จากการสำรวจ

3. ครอบครักรณศึกษาและบ้านกรณศึกษา มีกำหนดขอบเขตวิจัยดังนี้

3.1 ศึกษาครอบครักรณศึกษาที่เกดความสัมพันธ์ของครอบครักรณศึกษา มีการตั้งถิ่นฐาน การอาศัยอยู่ และความสัมพันธ์อันแนบแน่นกับย่าน ปรากฏให้เห็นในตรอกกรณศึกษาทั้ง 3 ตรอก ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของการสืบเรื่องราวสู่บ้านตัวอย่างอื่น ถือเป็นครอบครักรณศึกษาต้นเรื่อง รวมทั้งเป็นครอบครักรณศึกษาที่มีบทบาทต่อการสร้างกิจกรรมในชุมชน

3.2 ศึกษาครอบครักรณศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับครอบครักรณศึกษาต้นเรื่อง ทั้งในความสัมพันธ์แบบญาติ เพื่อนบ้าน ที่มีมาอย่างยาวนาน ผูกพัน ลึกซึ้ง ถือเป็นครอบครักรณศึกษาต้นเรื่อง

3.3 ศึกษาบ้านของครอบครักรณศึกษาที่มีการอาศัยอยู่สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันแนบแน่นระหว่างผู้อาศัยและบ้านของเขา เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกายภาพที่มีผลต่อความหมายของการอาศัยอยู่ที่แตกต่างกัน

โดยกำหนดขอบเขตเวลาตั้งแต่เริ่มตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนโดยศึกษาจากหลักฐานแผนที่ปี พ.ศ. 2440 จนถึงสิ้นสุดเวลาการดำเนินการวิจัยนี้ คือ ระหว่าง พ.ศ. 2440-พ.ศ. 2547

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ก่อให้เกิดความเข้าใจความหมายของการอาศัยอยู่อย่างลึกซึ้งของครอบครักรณศึกษา การตั้งถิ่นฐาน และการสร้างโยงใยของครอบครักรณศึกษาลงในย่าน ผ่านวิธีการศึกษาตามกรอบมโนทัศน์ แนวคิดของปรากฏการณ์ศาสตร์และทฤษฎีจิตวิทยาสถาปัตยกรรม

2. ก่อให้เกิดความเข้าใจในลักษณะทางกายภาพที่สะท้อนความหมายที่ปรากฏขึ้นจากการอยู่อาศัยของย่านชุมชน ผ่านวิธีการศึกษาตามกรอบมโนทัศน์ แนวคิดและทฤษฎีปรากฏการณ์ศาสตร์
3. ก่อให้เกิดความเข้าใจในเอกลักษณ์และความหมายเรื่องถิ่นของย่านชุมชนคลองโง่งอ่าง-สะพานหัน ที่ถือเป็นย่านแห่งชีวิตที่สะท้อนของมิติของการอาศัยอยู่ที่มีความหลากหลายและลึกซึ้งด้วยโยงใยทางกายภาพและโยงใยของชีวิตปรากฏภาพตัวอย่างการอยู่อาศัยในสังคมมาตุลัักษณ์ ผ่านวิธีการศึกษาตามกรอบมโนทัศน์ แนวคิดของปรากฏศาสตร์และทฤษฎีจิตวิทยาสถาปัตยกรรม
4. เปิดประเด็นสู่ความหมายของถิ่นแห่งชีวิตให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปสานต่อสู่ย่านแห่งใหม่ถิ่นแห่งใหม่ เพื่อนำสู่การสร้างโลกแวดล้อมที่เอื้อต่อการสมปรารถนาของมนุษย์และสังคมแห่งสุขภาวะจิตต่อไป

บทที่ 1 บทนำ						
ปรัชญาปรากฏการณ์ศาสตร์และทฤษฎีจิตวิทยาสถาปัตยกรรม						บทที่ 3 ประวัติศาสตร์ ย่านใหญ่ สู่ ประวัติศาสตร์ ย่านย่อย
บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎี	มาตุลัักษณ์ 10 PMS 5 Human Needs	Existential space, Dwelling ของ C, Norberg-Schulz		The images of environment ของ Kevin Lynch	The components of identity of place ของ C, Norberg- Schulz	
nostalgia	บทที่ 4	ศูนย์กลางแห่งชีวิต "center of life"	+	identity	→ ความหมาย จากเสียงคนในย่าน	↓
	บทที่ 5	+ ทางแห่งชีวิต "path of life"	+	pattern relation	→ กิจกรรม จากชีวิตประจำวัน และเทศกาลแห่ง ชีวิต	
provocative	บทที่ 6	↓ ถิ่นแห่งชีวิต "domain of life" "place of life"	+	meaning	→ + กายภาพ จากการวิเคราะห์ site	
transformative	บทที่ 7	สู่ชีวิตในถิ่นใหม่			→ กายภาพในถิ่นใหม่	

ตาราง 1-1 ตารางแสดง "องค์รวม" ของงานวิจัย